

in epistolā I ad Corinthios VI

sapiens in sapientia sua et non gloriatur fortis in fortitudine sua: et non gloriatur dives in divitijs suis. Ex hoc enim quod deus mundum sine fidei subiecit non per sublimes in mundo sive in seculo sed per abiectos: non potest gloriari homo quod per aliquam carnalem excellentiam saluatus sit mundus. Videtur autem non esse a deo excellentia mundana si deus non vteretur ad suum obsequium. Et ideo in principio quidem paucos: postremo vero plures seculariter excellentes deus elegit ad predicandis officium. Unde in glo. dicitur quod nisi fideliter procederet predicator non humiliter sequeretur orator et etiam ad gloriam dei pertinet ut per abiectos sublimes in seculo ad se trahat. Deinde cum dicitur. Et ipso autem vos estis in predicatores fidei tanquam non excellentes sed abiecti in seculo continebantur: ostendit quod deus predicatum defectum in eis supplet. Et circa hec tria facit. Primum ostendit cui sit attribuenda salus mundi quod predicatorum ministerio facta est dicitur. Dicitur et quod vocati estis non per excellentes sed per abiectos in seculo. ex quo patet quod vestra conversio non est hoc attribuenda sed deo. De hoc est quod dicitur. Et ipso autem. ex virtute dei. Vocati estis in christo lesu. i. ei iuncti et incorporati per gratiam. Ephe. 2. Ipse enim factus sum creati in christo iesu in operibus bonis. Deinde ostendit quomodo deus predicatos defectum in predicatores suis supplet per christum: et primo quantum ad defectum sapientie cuius dicitur. Qui scilicet christus factus est nobis predicantibus fide et per nos omnibus fidelibus sapientia: quod ei inherendo qui est dei sapientia: et participando ipsam gratiam sapientes facti sumus: et hoc a deo qui nobis christum dedit et nos ad ipsum traxit: secundum illud Jo. 6. Nemo potest venire ad me nisi pater qui me misit traxerit eum Deutero. 4. Hec est verba sapientia et intellectus: coram populo. Secundo quantum ad defectum potentie dicitur. Et iusticia que propter sui fortitudinem thozaci comparat. Sap. 5. Inductus per thozacem iusticia. Dicitur autem christus nobis factus iusticia in quantum per eius fide iustificamur secundum illud. Ro. 3. Iusticia autem dei per fidem christi iesu. Tertio quantum ad defectum nobilitatis subdit. Et factio: et redemptio. Sanctificamur enim per christum in quantum per eum deo coniungimur i quo consistit vera nobilitas secundum illud primi. Re. 2. Quicumque honorificaverit me glorificabo eum: qui autem contemnerit me erunt ignobiles. Unde s. de. vlti. Iesus vero sanctificaverit per suum sanguinem populum extra portam passus est. Factus est autem nobis redemptio in quantum per ipsum redempti sumus de servitute peccati in quo vera ignobilitas consistit. Unde in ps. d. Redemisti me deo veritatis. Tertio assignat dicitur cam cum dicitur. Et quemadmodum scriptus est. Die. 9. Qui autem gloriatur in domino gloriatur: vbi nostra terra habet. In hoc gloriatur qui gloriatur scire et nosse me. Dicit enim salus huius hominis non provenit ex aliqua excellentia humana sed ex sola virtute divina non debet homini gloria sed deo. secundum illud ps. Non nobis dominus in quantum nobis: sed nos tuo da gloriam. Eccl. vlti. Danti mihi sapientiam dabo gloriam.

Incipit capitulum secundum. Lectio prima. Ego cum venissem ad vos fratres. vbi non in sublimitate sermonis aut sapientie annuncians vobis testimonium christi: Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos nisi iesum christum et hanc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos: et sermo meus et predicatio mea non in persuasivibus humane sapientie verbis: sed in ostensione spiritus et virtutis: ut fides vestra non sit in sapientia hominum

sed in virtute dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos. Sapientiam vero non huius seculi neque principum huius seculi que destruntur: sed loquimur dei sapientiam in misterio que abscondita est: quam predestinavit deus ante secula in gloriam nostram.

Postquam apertius ostendit quomodo sit conveniens modus doctrinae christiane: hic ostendit se illum modum observasse: et circa hoc tria facit. Primum ostendit se non fuisse versus apud eos aliquid qua excellentia seculari. Secundo ostendit apud quos excellentiam spiritualem vtrahere. Sapientiam autem loquimur inter perfectos etc. Tertio rationem assignat ibi. Que etiam loquitur. etc. Circa primum tria facit. Primum dicit quod non ostendit apud eos excellentiam secularis sapientie. Secundo quod non pretendit excellentiam potentie secularis ibi. Et ego in infirmitate. Tertio non pretendit excellentiam eloquentie ibi. Et sermo meus. Circa primum duo facit. Primum proponit quod intendit. Secundo rationem assignat ibi. Non enim iudicavi. Dicit ergo primum quod dicitur est quod christus misit me evangelizare non in sapientia verbi et quod non sunt multi sapientes. Et ego fratres. Quis sapias seculariter habeat secundum illud. 2. Cor. 11. Et si superperit sermone sed non scientia. Cum venisset ad vos conversos ad christum: ut habet act. 18. Cui enuncians vobis testimonium christi: secundum illud Act. 4. Virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis domini nostri iesu christi: et hoc non in sublimitate sermonis aut sapientie. Attendit autem sublimitas sapientie in consideratione aliquorum sublimium et eleuationem supra rationem et sensum hominum. Eccl. 2. 4. Ego in altissimis habitavi. Sublimitas autem sermonis potest referri vel ad verba significancia sapientie conceptio: secundum illud Eccl. vi. Verba sapientium quasi stimuli et quasi clavi in altum defixi. Ad modum rotinandi per aliquas subtiles vias. Nam in greco habetur logos quod est verbum: et rationem significat: ut Hiero. dicit. Hoc autem dicit apostolus: quod fidem christi per hominum sublimitatem sermonis aut sapientie confirmare volebat. primum Be. 2. Nolite multiplicare sublimita. Deinde huius rationem assignat dicens. Non enim iudicavi me scire aliquid nisi christum iesum: non enim ad hoc opus erat ut sapientiam ostendat: sed ut demonstraret virtutem secundum illud. scilicet 2. Cor. 4. Non enim predicaui nosmetipsos sed iesum christum. Et ideo solum utebatur his que ad demonstrandam virtutem christi pertinebant: existimans se quasi nihil scire quod iesum christum. Die. 9. In hoc gloriatur qui gloriatur scire et nosse me: in christo autem iesu: ut dicit Col. 2. Super omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et quantum ad plenitudinem veritatis: quantum ad plenitudinem sapientie et gratie et etiam quantum ad profundas incarnationis rationes que tamen apostolus eis non annunciauit sed solum ea que erant manifestio: et inferiora in christo iesu. Et ideo subdit. Et hanc crucifixum quasi dicit sic vobis me exhibui ac si nihil aliud scire quod crucem christi. Unde Gal. vlt. dicit. Vbi absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Quia igitur per sapientiam verbi euacuata crux christi ut dicitur est: ideo ipse apostolus non venerat in sublimitate sermonis aut sapientie. Deinde cum dicit. Et ego in infirmitate etc. ostendit quod non pretendit apud eos potentiam sed potius contrarium et fortis et intus. Unde quantum ad id quod fortis est dicit. Et ego fui apud vos in infirmitate. i. tribulationibus apud vos patiens. Gal. 4. Scitis quod per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem. Multiplacate sunt infirmitates mee. Quantum vero ad id quod intus est dicit. Et timore. s. de malis iminentibus. Et timore in quantum scilicet timor interior redundat ad corpus. 2. Cor. 7. Fortis pugnet intus timores. Deinde cum dicit

Explanatio sancti Thome

excellentiam eloquentie. Et circa hoc tria facit. Primo excludit indebitum modum predicandi dicens. Et primo meo quod scilicet privatim et singulariter aliquos instruebam eph. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad edificationem fidei. Et predicatio mea que scilicet publice dicebatur non fuit in verbis persuasibilibus humane sapientie id est per rethoricam que copiam ad persuadendum vel scilicet supra dixi que non fuit intentionis que sua predicatio mitteret periculis rationibus ita nunc dicit non fuisse sue intentionis nisi rethoricis persuasivibus. Et sa. 33. Populum impudentem non videbitis populum autem alium frimonis ita ut non possit intelligere diversitatem lingue eius in quo nulla est sapientia. Secundo ostendit debitum modum quo versus fuit in predicando dicens. Sermo meus fuit in ostensione spiritus et virtutis. quod quidem potest intelligi dupliciter. Uno modo quantum ad hoc quod creditur predicatio eius dabant spiritus sanctus. secundum illud act. 10. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Similitudinem etiam suam predicacionem confirmabat faciendo virtutes id est miracula. secundum illud Mar. ultio. Sermonem confirmate sequentibus signis. Unde gal. 3. Cui tribuit vobis spiritum et operat in vobis. Alio modo potest intelligi quantum ad hoc quod ipse per spiritum loquebatur quod sublimitas et affluencia doctrine ostendit. 2. reg. 23. Spiritus domini locutus est per me 7. 2. cor. 4. Habentes eundem spiritum fidei credimus propter quod et loquimur. Confirmat etiam suam predicacionem ostendendo in sua conversatione multa opera virtuosa. 1. thes. 2. Vos enim testes estis et deus qui sancte et iuste sine intermissione vobis que creditis distis affuimus. Tertio assignat rationem dicens. Et fides vestra non sit in sapientia hominum id est non imitatur sapientie humane que plerumque decipit homines. secundum illud Esa. 47. Sapientia tua et scientia tua hec decipit te. Sed in virtute dei vel scilicet virtuti diuine fides imitatur et sic non possit de facere. Ro. 1. Non erubescam euangelium. virtus enim dei est in salutem omnium credenti. Deinde cum dicit. Sapientiam loquimur et ostendit apud quos excellentiam spiritualis sapientia vestra. Et primo propositum quod intendit. Secundo manifestat propositum ibi. Sapientiam vero. Dicit ergo apud vos solum christum crucifixum predicauit. Sapientiam autem id est profundam doctrinam loquimur in perfectos. Dicunt autem aliquid perfecti dupliciter. Uno modo secundum intellectum. Alio modo secundum voluntatem. hec enim in potentias anime sunt proprie hominis et ideo secundum eos oportet hominis perfectionem considerari. Dicunt autem perfecti intellectu illi quorum mens eleuata est super omnia carnalia et sensibilia. que spiritus ritualia et intelligibilia capere possunt de quibus dicitur be. 5. Perfectorum est solidus cubus eorum que per consuetudinem exercitatos habent sensus ad discretionem mali et boni. Perfecti autem secundum voluntatem sunt quorum voluntas super omnia temporalia eleuata solum deo inheret et eius preceptis. Unde Mar. 5. propositis dilectionis mandatis subdit. Note perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est. quia igitur doctrina fidei ad hoc ordinatur ut fides per dilectionem operetur. ut habet gal. 5. Necessarium est enim quod in doctrina fidei instruit non solum etiam secundum intellectum bene dispositum ad capiendum et credendum sed et secundum voluntatem et affectum bene dispositum ad diligendum et operandum. Deinde cum dicit. Sapientiam vero. Exponit qualis sit sapientia de qua mentionem fecit. Et primo potest expositionem. Secundo rationem expositionis confirmat ibi. Quam nemo principum etc. Circa primum duo facit. Primo exponit qualis sit ista sapientia per comparationem ad infideles. Secundo per comparationem ad fideles ibi. Sed loquimur dei sapientiam etc. Dicit ergo primo dicitur quod sapientiam loquimur ad perfectos. Sapientiam vero dico non huius seculi id est de rebus secularibus. vel que est per rationes humanas. Neque est principum huius seculi et sic separat eam a sapientia mundana et quantum ad modum et materiam inquirendi et quantum ad actores que sunt principes huius seculi quod potest intelligi de triplici genere principum secundum triplicem sapientiam humanam. Primo potest dici principum

pes huius seculi reges et potestates seculares secundum illud ps. Principes conuerterunt in unum aduersus dominum et aduersus christum eius. Quibus principibus venit sapientia humanarum legum per quas res huius mundi in vita humana dispensantur. Secundo potest dici principes demones. Jo. 14. Sicut princeps huius mundi et in me non habet quecumque etc. Et ab his principibus venit sapientia culture demonum scilicet nigromantia et magice artes et huiusmodi. Tertio potest intelligi principes huius seculi philosophi que quasi principes se exhibuerunt hominibus in docendo de quibus dicitur Esa. 19. Sicut principes thaneos sapientes pharaonis. Et ab his principibus precessit tota humana philosophia. Huius autem principum homines destruantur per mortem et per amissionem potestatis et auctoritatis. demones vero non per mortem sed per amissionem potestatis et auctoritatis secundum illud Jo. 12. Nunc princeps huius mundi eijcitur foras de hominibus autem dicitur bar. 3. Abi sunt principes gentium. Et postea subdit. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. sicut ipsi non sunt et ad inferos descenderunt. sic ipsi non sunt stabiles ita et eorum sapientia non potest esse firma. et ideo non est intendendum est. Deinde cum dicit. Sed loquimur etc. Exponit qualis sit sapientia per comparationem ad fideles. Et primo describit eam quantum ad materiam vel auctoritatem cum dicit. Sed loquimur dei sapientiam id est que est de deo. quibus et omnis sapientia a deo sit ut dicitur. Ecc. 1. in speciali quodam modo hec sapientia que est de deo est et a deo per reuelationem secundum illud sap. 9. Sensum autem tuum que scierit nisi tu uideris sapientiam et misericordiam spiritu tuo de altissimis. Secundo ostendit qualitatem eius dicens. In ministerio que abscodita est. hec enim sapientia abscodita est ab hominibus in quantum hominum intellectus excedit. secundum illud Ecc. 3. plurima supra sensum hominis ostensa sunt tibi. Unde dicit Job. 28. Abscondita est ab oculis omnium viuentium. Et quomodo docendi et doctrine dicitur que uenies ideo dicitur que loquitur est in ministerio. id est in aliquo occulto vel signo. ita. 17. Spiritus loquitur mysteria. Tertio ostendit fructum huius sapientie dicens. Quam deus predestinavit. id est preparauit in gloria nostram. id est predicatores fidei quibus ex predicacione tam alte sapientie gloria magna debet et apud deum et apud homines. puer. 3. Gloria sapientes possidebunt. de quo dicitur. In gloriam vestram exponendum est omnium fidelium quorum gloria hec est ut plena luce cognoscatur ea que nunc in ministerio predicantur. secundum illud Jo. 17. hec est uita eterna ut cognoscatur te solum deum uerum et quem misisti iesum christum.

Lectio secunda.

Quam nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Sic scriptum est quod oculi non uiderunt: nec auris audiuit: nec in corde hominis ascendit que preparauit deus his que diligunt illum. Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur: et profunda dei. Quis enim scit hominum que sunt hominis. nisi spiritus hominis qui in ipso est. Ita et que dei sunt nemo cognouit nisi spiritus dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus: sed spiritum que ex deo est: ut sciamus que a deo donata sunt nobis.

Posita expositione de sapientia quam apostolus loquitur inter perfectos: hic ratione assignat expositionem predictam et primo quantum ad hoc quod eam descriperat per comparationem ad infideles. Secundo quantum ad hoc quod eam descriperat per comparationem ad fideles ibi. Nobis autem reuelauit deus. Circa primum duo facit. Primo proponit quod intendit. Secundo probat propositum ibi. Si enim cognouissent. Dicit

in epistolam I ad Corinthois. II

ergo pmo dictum est q sapia qua loquimur no est principum hui? seculi. hec em sapientia est qua nemo principu huius seculi cognouit qd veru est d quibuscuqz principib? intelligat. seculares em principes hac sapientia non cognouerunt. qz excedit rōnem humani regiminis. Job. 12. Qui inuolat cor principu ppli terre & decipit eos ut frustra incedat per inuolu. pbi etiā eam nō cognouerunt. qz excedit rōnem humanā. Unde dicit Bar. 3. Exqstozes prudētie & sciētie viā sapiētie nescierūt. Demones etiam eā nō cognoscūt. qz excedit oēm creatā sapiētiāz. Unde dicit Job. 28. Volucres celli qz latēt. p dēditio & mors dixerunt. Aurib? nostris audiuim? famā ei? ¶ Deinde cum dicit. Si em cognouissent rē. p dēbat qd dixerat & pmo quidē pbat p signū q nō cognouerunt pncipes dei sapiam scdm q est in se abscondita. Scdo pbat p auctoritatem q nō cognouerūt eā scdm q pparata est in gloriāz nostrā ibi. Sicut scriptū est. Dicit ergo pmo. recte dico q principes hui? seculi dei sapiētiā nō cognouerūt. si em cognouissent dei sapiāz cognouissent vtiqz xpm esse deū qui in hac sapia cōtinēt quo cognito nunq crucifixissent deū glie. i. ipm xpm dominū vāntē gloriā suis. scdm illud ps. Dns virtutū ipse est rex glie. Et heb. 12. Qui multos filios i gloriā adduxerat. ¶ U em omni creature rōnali sit naturalr appetibilis glia nō pōt in voluntatē hūanam ea dere q actozē glorie interimat. ¶ U aut principes crucifixi erint ipm xpm certū est si intelligat de principib? q p tātē habēt iter hōies. Dicit em i. ps. Aliterūt reges tre & pncipes puenērūt in vnu aduersus dnm & aduersus xpm eius. qd Act. 4. exponit de herode & pilato & pncipibus iudeoz q psererūt in mortē xpi. Sed etiā demones opati sunt in mortē xpi p suādēdo fm illud Jo. 13. Cū dyabolus iā misisset vt eū trāderet &c. Sed & pharisei & scribe i lege pti qui studiū sapiētie dabāt opati sunt ad mortem xpi instigādo & ap pbandō. Sed circa hoc duplex oritur dubitatio quāz pma est de hoc q dicit deū glorie crucifixū. ¶ U em diuinitas xpi aliqd potuit scdm quā dicit cri stus dñs glorie. Sed dicendū q xpus est vna psona & ppositus in vtraq natura p siles. dñs. i. & hūana. Unde pōt vtriusqz nature nōle designari. & qcunqz nōie significetur pōt p dicitari d eo id qd est vtriusqz nature. i. nec sup ponitur nisi vna ppositus. Et p hūc modū psum? dicer q homo creauit stellas & q dñs glie est crucifix? & tñ non creauit stellas fm q homo. sed fm q de? . nec est crucifixus fm q est dñs sed in qm hō. Unde ex hoc verbo destruitur error Nestoziz q dixerat vna natura esse in xpo: dei & hōis: qz fm hoc nullo mō posset verificari q domi nus glie sit crucifix?. Scda dubitatio est de hoc q videt supponere q pncipes iudeoz vel demones nō cognouerunt xpm esse deū. Et quidē qm ad pncipes iudeoz videtur hoc astrui p hoc qd dicit petr? Act. 3. Scqo qz per ignorantia hoc fecerūt sicut & pncipes vti. videt aut esse p rariū qd dicit. Ma. 21. Agricole vidētes filius dixerūt intra se: hic est heres venite occidam? eū. qd exponēs cri stos? dicit. Manifeste dñs pbat hijs verbis iudeoz pncipes nō p ignorantia sed p inuidiā dei filium crucifixisse. Soluit in glosa. q sciebāt pncipes iudeoz eū esse q pmissus erat in lege. nō tñ misteriu ei? q fili? dei erat. nec q sciebāt sacramentū incarnationis & redēptionis. Sed cōtra hoc esse videt qd crisos. dicit. Cognouerūt eū esse filium dei. Dicendū est ergo. q pncipes iudeoz p certo sciebant eū esse xpm pmissum in lege. qd p p s igno rabat. ipm aut esse verū filiu dei nō p certo sciebāt sed a liqualiter coniecturabāt. sed hec coniecturalis cognitio obfcurabāt in eis & ex inuidiā & ex cupiditate p p rie glorie quā per excellentiā xpi minui videbāt. Similiter etiā videt esse d demōib? dubitatio. Dicit em mar. 1. & luc.

4. ¶ Demōib? clamant dices. Scio q sō sanctus dei. Et ne hoc psumptioni demōib? ascribat qui se iactabant scire qd nesciebant eoz noticiā quā habebāt de xpo p ipsos euāgelistas asserit. In math. quidē sic scribit. Nō sine bat ea loqui. i. demonia quā sciebāt eū xpm esse. Et lucas dicit. In crepans nō sinebat ea loqui: qz sciebāt eum esse xpm. Et ad hoc rōndetur in libro de questionib? noui & veteris testamēti q demonia sciebant ipm esse qui p legem fuit re. pmissus qz oia signa videbāt in eo que dixerūt p p hete misteriu aut diuinitatis ei? ignorabāt. Sed cōtra hoc videt esse qd anathasius dicit q demonia dicebant. xpm esse sanctū dei quasi singulariter sanctū. ipse em natu raliter est sanct? cui? pncipatione omis alij sancti vocant. ¶ Dicendū est autē q sicut crisos. dicit nō habebāt aduē tus dei firmā & certā noticiā sed quasā cōiecturas. Unde aug. dicit in .9. de ciuitate dei q innotuit demōib? non p id q est vita eterna sed p quedā tēporalia sua d rute cōfecta. ¶ Deinde cū dicit. Sed sicut scriptū est pbat p auctoritatem q pncipes hui? seculi dei sapiam nō cognouerunt qm ad hoc q p dēstinata est in gloriā fidelium dicens. Sed sicut scriptū est. Esa. 64. Ubi littera nra hēz. Oculis nō vidit de? absqz te que p p p p hīs qui vili sunt te. ¶ Dicitur autē illa gloria visionis apte ab hōibus ignorari dupliciter. Primo quidē q nō subiacet hūanis sensibus a quib? ois hūana cognitio inuēnitur. Et pōt duos sensus. Primo visionis q deseruit inuentioni cum dicit q oculus nō vidit. Job. 28. Semitā ei? ignorauit auis. nec intuitus est eā oculus vulturis. Et hoc ideo q nō est aliquid coloratū & visibile. ¶ Scdo pōt sensus au ditus qui defuit discipline dices nec auris audiuit. i. ip laz gloriā. qz nō est sonus aut vox sensibilis. Jo. 5. Reqz spm eius vidistis neqz vocē ei? audistis. ¶ Deinde excludit noticiā eius intellectuāle cū dicit. Reqz in cor hominis ascedit. ¶ U quidē pōt intelligi. vno mō. vt ascendere in cor hominis dicat quicqd quocūqz mō cognoscit ab homie scdm illud. Jere. 51. Jerlm ascedat sup cor vestrū. & sic o pōtet q cor hōis accipiat p corde hōis carnalis. scdm illud qd dicit. infra. 3. Cū sint inter vos zelus & p rētio nonne carnales estis & fm hōiem ambulatis? Est ergo sēsus q illa gloria nō solū sensu nō p p p p p sed nec corde hōis carnalis fm illud Jo. 14. Quē mundus nō pōt accipere qz nō videt eū nec scit eum. Alio mō potest exponi scdm qd p p rē dicit in cor hōis ascendere id qd ab inferiori p uenit ad hōis intellectuāle cū dicit. Reqz in cor hominis ascedit. Res em sunt in intellectu fm modū ei us. res igitur inferiores sunt in intellectu altiori mō q in seipsis. Et ideo quādo ab ip tēlectu capiuntur quodā mō in cor ascedunt. Unde dicit. Esa. 5. Nō erūt in memoria priora. nec ascendūt sup cor. Illa vero que sunt in intellectu supiora: altiori mō sunt in seipsis q in intellectu. Et hō quādo ab intellectu capiuntur quodā mō descendūt. Jac. 1. Omne bonū pfectū desūrluz est descēdens a p rē luminū. qz igit illius glorie noticiā nō accipit a sensibilibus sed ex reuelatione diuina: ideo signanter dicit. Nec i cor hominis ascendit sed descendit id. i. qd p p p p p deus id est p dēstinatū diligētibus se qz essentialē premiu eter ne glorie caritātē debetur scdm illud. Jo. 14. Si quis diligit me diliget a patre meo. & ego diligaz eū & manifesta bo ei meipsum. In quo pfectio eterne glorie consistit. Et iob. 36. Annūciat de ea id est de luce glorie amico suo q possessio eius sit. Ceterē autē virtutes accipiūt efficaciaz merendū vitā eternā in qm informātur caritate. ¶ De inde cū dicit. Rob aut &c. pbat p dicitā expositionē de sapiētia diuina p cōpationem ad fideles. Et pmo pponit quod intē dicit. Scdo pbat ppositum ibi. spūs enī. Dicit ergo pmo. dictū est q sapiētiā dei nemo pncipū hui?

Ad Romanos

secum cognouit. nobis autē de^o reuelauit per spū suū
quē. s. nobis misit scdm illud. Jo. 14. Paracletus autē
spū sanctus quē miser pater in nomine meo ille docebit vos
omnia. Job. 31. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam.
Quia enim spū sanctus est spūs veritatis utpote a filio pro-
cedens qui est veritas patris: hijs quibus mittitur inspi-
rat veritatem sicut et filius a patre missus notificat patrem
scdm illud Mat. 11. Nemo nouit patrem nisi filius et cui vo-
luerit filius reuelare. Deinde cū dicit. Spūs enim pro-
bat quod dixerat scilicet quod per spū sanctū sit sapientia fide-
lium reuelata. Et primo ostendit quod spū sanctus ad hoc sit
efficax. Scdm probat quod hoc in discipulis xpi fecerat ibi.
Nos autē. Circa primum duo facit. Primo pponit quod in-
tendit. Scdm manifestat propositū ibi. Quis enim scit ho-
minum et cetera. Dicit ergo primo. dicitur est quod per spū sanctū
reuelauit nobis de^o suā sapientiam. et hoc fieri potuit. Spi-
ritus enim sanctus omnia scrutatur. quod non est sic intelligendus
quasi inquirendo quomodo fiant. sed quod pfecte et etiā intima quae
rūlibet rerū nouit. sicut homo quod aliquando diligēter scru-
tatur. Unde dicit sap. 7. Quis spūs intelligentie sanctus est
omnia perspiciens et qui capiat omnes spūs intelligibiles mū-
dos subtilēs et non solum res creatas sed etiā pfecta dei pfecte
cognoscit. Dicunt autē pfecta ea que in ipso latent: et
non ea que de ipso per creaturas cognoscunt que quasi suis
perficiētē vident esse scdm illud sapientie. 13. Magni-
tudine spūs et creature cognoscibiliter poterat creator eos
rum videri. Deinde cū dicit. Quis enim scit hominum pro-
bat quod dixerat de spū dei per similitudinē humani spūs dis-
cens. Quis enim scit hominum ea que sunt hominis id est ea que
latent in corde nisi spūs hominis qui in eo est id est intellectus
et ideo que interior latent videri non possunt. Signanter
autē dicit. Quis hominum ne ab hominum cognitione etiā deus
videatur excludi. dicitur enim Je. 17. Prauium est cor hominis
et quis cognoscet illud? Ego deus pfectas corda et scrutans
renes quod scilicet secretorum cordis solus deus est cognitor.
Manifesta autē est ratio quare homo ea que in corde alte-
rius latent scire non potest quod cognitio hominis a sensu accipit
et ideo ea que sunt in corde alterius homo cognoscere non
potest nisi quatenus per signa sensibilia manifestent. scdm
illud. 1. r. 16. Homo videt que foris parent. deus autē
intuetur cor. Sed nec angelus bonus nec malus ea que in
corde hominis latent scire potest nisi in quantum per aliquos effec-
tus manifestent. cuius ratio accipi potest ex ipso verbo apo-
stoli qui dicit ea ratione spūm hominis cognoscere que in cor-
de hominis latent. quod in ipso homine est. angelus autē neque bonus
neque malus illabitur menti humane ut in ipso corde hominis
sit et intrinsecus operetur. sed hoc solus dei propriū est. Cū
solus deus est cōsiliarius secretorum cordis hominis scdm illud
Job. 16. Ecce in celo testis meus et in excelsis cōsiliarius me-
us. Scdm similitudinē adaptat ad spūm dei dicens. Ita et quae
dei sunt id est que in ipso deo latent: nemo cognoscit nisi
spūs dei scdm illud. Job. 36. Ecce deus magnus vincens
scientiam nostrā. Sed sicut ea que sunt in corde hominis homi-
nis alteri manifestantur per sensibilia signa: ita ea que sunt
dei possunt esse nota hominibus per sensibiles effectus. scdm il-
lud sap. 13. Magnitudine spūs et creature etc. Sed spūs
sanctus qui est in ipso deo utpote patri et filio cōsubstanti-
alis secreta diuinitatis per seipsum videt. scdm illud sap. 7.
Est enim in illa scilicet dei sapientia spūs intelligentis fac-
tus omnem habens virtutē omnia perspiciens. Deinde cuius vi-
dit. Nos autē etc. Dicit quomodo cognitio spū sancti pfecti
paratur dicens. licet nullus hominum per se possit scire que sunt
dei. Nos autē spū sancto scilicet repleti non accipimus spi-
ritum huius mundi sed spūm qui a deo est. Noie autē spi-
ritus vis quedā vitalis et cognitiua et motiua intelligitur

Spūs ergo huius mundi potest dici sapientia huius mundi
et amor mundi quo impellitur homo ad agendum ea quae mū-
di sunt. hunc autē spūm sancti apostoli non receperunt mun-
dum abiicientes et cōtemnentes sed receperunt spūm sanctū
quo corda eorum illuminata sunt et infāmata ad amorem dei
scdm illud. Jo. 14. Paracletus autē spū sanctus quē miser
pater in nomine meo etc. Et nu. 14. Seruus meū caleph qui
plenus est alio spū et secutus est me: introducā in terram
hanc. Spūs autē huius mundi errare facit scdm illud. Esa.
19. Dirūpetur spūs egypti in visceribus eius et cōsiliū ei-
us precipitabo. Ex diuino autē spū huius pfecti sumus
ut sciamus que a deo data sunt nobis ut sciamus de rebus di-
uinis quantum vnicuique deus donauit. quod sicut dicit ephe.
4. Antiquis data est gratia scdm mēsurā donationis xpi
Et potest intelligi spūm dei donatum sanctis per dona spi-
ritualia cognoscere: que non habentes eundem spūm ignorant
scdm illud apoc. 2. Vnicuique dabo mēsurā absconditū quod
nemo scit nisi qui accipit. Et hō autē accipi potest quod sicut ne-
mo nouit patrem nisi filius et cui voluerit filius reuelare.
ut dicit Mat. 11. Ita nemo nouit que sunt dei patris et filii
nisi spū sanctus et qui ipm acciperit. et hoc ideo. quod sicut
filius cōsubstancialis est patri ita spū sanctus patri et filio.

Lectio tertia.

Que et loquimur non in doctis huma-
ne sapientie verbis: sed in doctrina
spiritus. spūalibus spiritualia com-
parantes. Animalis autē homo non percipit ea
que sunt spiritus dei. Stulticia enim est illi: et
non potest intelligere quod spiritualiter examina-
tur. Spiritus autē iudicat omnia: et ipse a
nemine iudicatur: sicut scriptum est. Quis
enim cognouit sensum domini: aut quis in-
struxit eum? Nos autē sensum xpi habemus.
Dixerat supra apud sapientiam loquimur inter pfectos.
Postquam ergo manifestauit qualis sit hec sapientia quod mun-
dani homines incognita cognita autē scis. hic manifestat quod
ratione hanc sapientiam sancti inter pfectos loquuntur. Et p-
mo pponit quod intendit. Scdm assignat rationē ibi. Alia
autē homo etc. Circa primum primo pponit reuelationem
manifestationē dicens. dictū est quod spūm dei accepimus ut
sciamus que a deo donata sunt nobis. que. s. nobis per spi-
ritum reuelata sunt loquimur. Sunt enim eis reuelata ad vti-
litatem. Unde et act. 2. dicit. Repleti sunt omnes spū sancto
et ceperunt loqui. Scdm tangit modū enarrandi exclu-
dens modū inconuenientē dicens. Non in doctis humane
verbis sapientie id est non nitimur ad pbandam nostrā doc-
trinam per verba cōposita ex humana sapientia. siue quantum
ad ornatū verborum siue quantum ad subtilitatem rōnum Esa. 33.
Populū alti sermonis non videbis. Astruit enim modum
conuenientem cū dicit. Sed in doctrina spūs id est prout
spū sanctus nos loquentes interior docet et auditorum cor-
da ad capiendū illustrat. Jo. 16. Cum venerit ille spiritus
veritatis docebit vos omnem veritatem. Tertio determinat
auditores dicens. Spūalibus spiritualia comparantes. quod re-
cta cōparatione spūalia documēta tradimur spūalibus vis-
ris quibus sunt cōuenientia. 2. th. 2. Hoc cōmenda fide-
libus viris qui ydonei erūt et alios docere. Eisdem autē
hic nominat spūales quos supra pfectos. quod per spūm sanctū
homines pfecti in virtute. scdm illud. ps. Spū oris eius
omnis virtus eorum. Deinde cum dicit Alia etc. assignat
rationem dicens et primo ostendit quare spūalia non sunt
tradenda a talibus hominibus. Scdm quare sunt tradenda spi-

in epistolam I ad Corinthios II.

ritualis? ibi. **S**pūalis etc. Circa primū duo facit. Primo ponit rōnē. **S**cdo manifestat eā ibi. **S**tulticia enī etc. **R**atio ergo talis est. **N**ulli sunt tradenda documēta que capere nō potest. sed homines aīales nō possunt capere spūalia documēta. ergo nō sunt eis tradēda. hoc est ergo qd dicit. **A**nimalis homo etc. **E**t ideo recta rōne nō possūt tradi eis. **U**bi primo cōsiderandū est quis homo dicatur animalis. **E**st ergo cōsiderandū qd aīa est forma corporis. **U**nde de pprie aīe intelligunt ille vires que sunt actus corporaliū organoz. s. vires sensitivē. **D**icunt ergo hōies aīales qui huiusmodi vires sequūtur inter quas est vis apprehensiva et appetitiva. et ideo pōt dici homo dupliciter aīalis. **U**no mō qd tunc ad vim apprehensivā et hic dicit aīalē sensu qui sicut dicitur in glo. de deo iuxta corporū fantasiaz vel legis litterā vel rōnem philosophicā iudicat que sūt vires sensitivas accipiūtur. **A**lio mō dicitur quis aīalis qd tunc ad vim appetitivā qui. s. afficitur solum ad ea que sunt scdm appetitū sensitivū et talis dicit aīalis vita qui sicut dicit in glo. sequit dissolutā lasciviā anime sue quā in ter naturalis ordinis metas spūs rector nō cōtinet. **U**nde dicitur in canonica **I**ude. **H**ij sunt qui segregāt semetipsos aīales spūm nō habētes. **S**cdo autē videntū quare tales nō possunt percipere ea que sunt spūs dei: qd quidē manifestus est: et qd tunc ad aīalē sensū et qd tunc ad aīalē vitam. **E**a enī de quib? spūs sanctus illustrat mētē sunt supra sensum et rōnem humanā scdm illud. **E**ccl. 3. **P**lura supra sensum hōis ostēsa sunt tibi. et ideo ab eo capi nō possunt qui soli cognitioni sensitivē innitit. **S**pūs etiam sanctus accēdit affectū ad diligendū spūalia bona: sensibilibus bonis cōtemptis. et ideo ille qui est aīalis vire nō potest capere huiusmodi spūalia bōa. qd p̄bus dicit i. 4. **E**rbicorū qd qualis vnusquisq; est talis finis videt ei. p̄o. **N**er. 18. **N**ō recipit stult? verba prudentie nisi ei dixeris que versant in corde eius. **E**ccl. 22. **C**um dormiēte loquitur qui narrat sapientiā stulto. **D**einde euz dicit. **S**tulticia enī etc. manifestat qd dixerat p̄ signū. cū enī aliq; aliqua sapiēter dicit rēpbat quasi stulta: signum est qd ea nō capiat. **Q**uia igit aīalis homo ea que sunt spūs dei reputat stulta. ex hoc manifestat qd ea nō capiat. **E**t hoc ē qd dicit. **S**tulticia enī est illi. s. aīali. **I**udicat enī esse stulta que scdm spūm dei aguntur. **E**ccl. 10. **I**n via stult? ambulans cū ipse sit insipiens oēs stultos estimat. **U**nde autē hōi animali que scdm spūm sunt videntur stulta: non p̄cedit ex rectitudine sensus. sicut sapientes aliqua iudicant esse stulta que stultis vident sapiētia. p̄pter defectū intellectus. qd homo sensui deditus nō potest intelligere ea que supra sensum sunt et hō carnalibus affectus nō intelligit esse bonū nisi qd est delectabile scz carnē. **E**t hoc est qd sequitur. **E**t nō pōt intelligere. p̄s. **N**escierūt neq; intellexerunt in tenebris ambulāt. **Q**uare autē nō possit intelligere ostendit subdens. **Q**uia spūaliter exaiatur id est spūaliti exaiatio fit spūaliter. nunq; enī inferior potest examinare et iudicare ea que sunt superioris: sicut sensus nō potest exaiare ea qd sunt intellectus. et similiter neq; scsus neq; ratio humana potest iudicare ea que sūt spiritus dei et ita reliquitur qd huiusmodi solo spiritu sancto examinatur. secundū illud psalmiste. **E**loquia domini igne examinata probata scilicet a spiritu sancto. **Q**uia ergo aīalis homo caret spiritu sancto nō potest spūalia examinare. et per consequens nec ea intelligere. **D**einde euz dicit. **S**piritualis autē iudicat omnia etc. assignat rationē quare spūalibus spūalita tradantur et primo ponit rationem. **S**cdo manifestat eam ibi. **Q**uis enim nōm. assignat autē talem rationem. **I**lli tradenda sunt spūalia qui potest iudicare secundū illud. **J**ob. 12. **B**uris

ba dijudicat. sed spiritualis est huiusmodi. ergo ei spūalia sunt tradenda. et hoc est qd dicit. **S**piritualis enim dijudicat omnia et ipse a nemine iudicat. **U**bi primo videndum est quis homo dicatur spiritualis. **E**t autē nos tandum qd spiritus nominare cōsuevimus substantias in corporeas. quia igitur aliqua pars anime est que nō est alicuius organi corporei actus scilicet pars intellectiva cōprehendens intellectum et voluntatē huiusmodi pars anime spiritus hominis dicitur: que tamen a spiritu dei et illuminatur secundū intellectum et inflammatur secundum affectum et voluntatem. **D**upliciter ergo dicitur homo spiritualis. **U**no modo ex parte intellectus spiritu dī illustrante. **E**t secundū hoc in glo. dicitur qd homo spiritualis est qui spiritui dei subiectus certissime ac fidelitē spūalia cognoscit. **A**lio modo ex parte voluntatis spiritu dei inflamante. et hoc modo dicitur in glo. qd spiritualis vita est qua spiritum dei habens rectorem. animam regit id est animales vires. **S**al. vltimo. **H**os qui spirituales estis instruite huiusmodi etc. **S**cdo considerandum est quare spiritualis dijudicat omnia et ipse a nemine iudicatur. **U**bi notandum est qd in omnibus ille qui recte se habet rectum iudicium habet circa singula. **I**lle autem qui in se rectitudinis defectum patitur: deficit etiam in iudicando. vigilans enim recte iudicat et se vigilare et alium dormire. sed dormiens nō habet rectum iudicium de se nec de vigilante. **U**nde nō sunt res tales quales videntur dormienti sed quales videntur vigilanti. **E**t eadē ratio est de sano et infirmo circa iudicium apozum fidei dībili et forti circa iudicium ponderum et virtuoso et vitioso circa agibilia. **U**nde et philosophus dicit in. 5. **E**rbicorū. **V**irtuosus est regula et mensura omnīū humanozum. quia scilicet in rebus humanis talia sunt singularia quales virtuosus iudicat ea esse. et secundū hunc modum apostolus hic dicit qd spiritualis iudicat omnia. quia scilicet homo habens intellectum illustratum et affectum ordinatum per spiritum sanctum de singulis que pertinent ad salutem rectum iudicium habet. **I**lle autem qui nō est spiritualis habet etiā intellectum obscuratum et affectum indinatum circa spūalia bona. et ideo ab homine nō spūaliter spiritualis homo iudicari nō potest sicut nec vigilans a dormiente. **Q**uātum ergo ad primū horum dicitur sap. 3. **N** iudicabunt iusti nationes. **Q**uātum ad secundū dicitur infra. 4. **M**ibi pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die. **D**einde cū dicit **Q**uis enim nouit etc. manifestat rationem inductam et primo inducit auctoritatem. **S**cdo adaptat ad propositū ibi. **N**os autem etc. **E**t autem cōsiderandū qd ad hoc qd aliquis possit de aliquo homine iudicare duo requirūtur. **P**rimo vt iudicans cognoscat ea que sunt iudicati. quia vt dicitur primo **E**rbicorū. **U**nusquisq; bene iudicat que cognoscit et horum est optim? iudex. **E**x quo patet qd sensum id est sapientiam dei omnia iudicantem nullus possit diiudicare. ideo dicit quis enim nouit sensum dīi qd dicit null? quia sapientia dei excedit omnez cupiditatem hominis. **E**ccl. p̄mo. **S**apientiam dei precedentem omnia quis inuestigauit. sap. 14. **S**ensum autem tuum qd scire poterit nisi tu dederis sapientiam. **S**cdo requiritur qd iudicans sit superior iudicato. **U**nde domin? habet iudiciū de seruo. magister de discipulo. **E**x quo etiā patet qd nullus potest sensū dei iudicare propter quod sequitur. **A**ut quis instruit eum? qd dicit nullus. **N**ō enim habet scientiam ab aliquo acceptā. sed potius fontem oīs scientie. **J**ob. 26. **C**ui dediti consilium? forsitan ei qui nō habet sapientiam. **A**idētur autem verba hec assumpta ex eo quod dicitur **E**sa. 4. **Q**uis adiunxit spiritus domini aut quis

Explanatio sancti Thome

Uarius eius fuit. et ostendit illi. cum quo inijt consiliuz et instruit eum. **¶** Deinde adaptat quod dixerat ad propositum dicens. Nos autem scilicet spirituales viri. **¶** Sedus christi habemus id est recipimus in nobis sapientiam eristi ad iudicandum. **¶** Ecce. 17. Creauit illis scientiam spiritus sensu adimpleuit corda illorum. **¶** Luc. ultimo. Dicitur quod apuit illis sensum ut intelligerent scripturas: et ita quia sensus christi diiudicari non potest. conueniens est quod spiritualis qui sensum christi habet a nemine iudicetur.

¶ Incipit capitulum tertium. **¶** Lectio prima.

Ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus. **¶** Tanquam paruulis in christo lac vobis potius dedi non escam. **¶** Hodum enim poteratis. sed nec nunc quidem potestis: Adhuc enim carnales estis. **¶** Cum enim sit inter vos zelus et contentio: nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis. **¶** Cum enim quis dicat. ego quidem sum pauli. aliter autem ego apollo. nonne homines estis. **¶** Quid igitur est apollo? **¶** Quid vero paulus? **¶** Administri ei? cui credidistis. **¶** Et unicuique sicut dominum dedit. **¶** Ego plantavi. apollo rigauit. sed deus nunc incrementum dedit. **¶** Itaque ne quis qui plantat est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum datur deus. **¶** Qui autem plantat et qui rigat vnum sunt.

Supra apostolus ostenderat errorem corinthiorum qui propter ministros christi a quibus baptizati et docti erant ad inuicem disceptabant. hic incipit eorum iudicium quod habebant de ministris improbare ex quo iudicio contentiones in eis procedebant. **¶** Et circa hoc duo facit. **¶** Primo improbat eorum iudicium quantum ad hoc quod quibusdam ministrorum de quibus gloriabantur plus attribuere debent. **¶** Secundo quantum ad hoc quod alios christi ministros contemnebant. **¶** 4. cap. ibi. **¶** Sic nos existimet homo. **¶** Circa primum duo facit. **¶** Primo ostendit detrimentum quod patiebantur propter contentiones ex peruerso iudicio prouenientes. **¶** Secundo improbat eorum peruersum iudicium. **¶** ibi. **¶** Quid igitur est apollo. **¶** Circa primum duo facit. **¶** Primo ponit detrimentum quod hactenus passi erant propter eorum defectum. **¶** Secundo ostendit quod adhuc idem patiuntur ibi. **¶** Sed nec nunc quidem. **¶** Circa primum tria facit. **¶** primo ponit detrimentum quod hactenus passi erant propter eorum defectum. **¶** dixerat enim supra quod apostoli quidem spiritualia documenta spiritualibus tradebant que animales homines percipere non poterant quod eis adaptat dicens. **¶** Et ego fratres qui scilicet inter alios apostolos spiritualibus spiritualia loquor. **¶** Non potui scilicet conuenienter vobis loqui quasi spiritualibus ut scilicet traderem vobis spiritualia documenta. **¶** Sed quasi carnalibus scilicet loquutus sum vobis: eosdem enim carnales dicit quos supra animales: quibus oportet tradi ea que sunt infirmitati eorum acomoda. **¶** Esa. 28. **¶** Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum. **¶** Ablactatos a lacte auillos ab uerbis id est a carnali conuersatione et sensu. **¶** Secundo adhibet similitudinem dicens **¶** Tanquam paruulis in christo id est parum adhuc introductis in perfectam doctrinam fidei que spiritualibus debetur. **¶** Heb. 5. **¶** Omnis qui lactis est princeps

expers est sermonum iustitie paruulus enim est: perfectorum autem est solidus cibus. **¶** Tertio rationem assignat ne credatur ex inuidia eis spirituales doctrinam subtraxisse contra quod dicitur sap. 7. **¶** Quam sine fictione didici et sine inuidia dico. **¶** Unde subdit. **¶** Hodum enim poteratis quasi dicit non subtraxi vobis escam propter meam sed propter vestram impotentiam. quia verba spiritualia non dum bene poteratis capere secundum illud. **¶** Jo. 16. **¶** Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. **¶** Del de cum dicit. **¶** Sed nec nunc quidem potestis. ostendit quod adhuc idem detrimentum patiuntur. et primo quidem ponit impotentiam cui adhuc subiacebant dicentes. **¶** Sed nec nunc quidem potestis quasi dicit quod a principio perfectam doctrinam capere non poteratis. non mirum fuit. quia hoc vire nouitati competeat secundum illud. **¶** 1. pe. 2. **¶** Sicut modo geniti infantes lac concupiscite. **¶** Sed hoc videtur esse culpabile quod post tantum tempus in quo proficere debuistis eandem impotentiam retinetis secundum illud **¶** He. 5. **¶** Cur deberetis magistris esse propter tempus: rursus indigetis doceri que sunt elementa sermonum dei. **¶** Secundo assignat pre dicte impotentie rationem dicens: **¶** Adhuc enim carnales estis scilicet vita et sensu. **¶** Et ideo ea que sunt spiritus capere non potestis sed sapitis ea que sunt carnis secundum illud **¶** Ro. 8. **¶** Qui secundum carnes sunt: que carnis sunt sapienter **¶** Tertio ponit rationem probationis inducte dicens. **¶** Cur enim inter vos sit zelus et contentio nonne carnales estis. et secundum hominem ambulatis. **¶** Ubi considerandum est quod recte coniungit zelum et contentionem. quia zelus id est inuidia. est contentionis materia. **¶** Inuidus enim tristatur de bono alterius quod ille nititur promouere et ex hoc sequitur contentio. **¶** Unde **¶** Jac. 3. **¶** Ubi zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus prauum. **¶** Et similiter econuerso. **¶** charitas per quam quis diligit bonum alterius est materia pacis. **¶** Secundo considerandum est quod zelus et contentio non habet locum nisi in carnalibus hominibus: quia ipsi ad bona corporalia afficiuntur que simul a pluribus integre possideri non possunt. et ideo propter hoc quod aliquis aliquid bonum corporale possidet alius impeditur a plena possessione illius et ex hoc sequitur inuidia et per consequens contentio. sed spiritualia bona ad que spirituales afficiuntur simul a pluribus possideri possunt. et ideo bonum vnius non est alterius impedimentum. et propter hoc in talibus nec inuidia nec contentio locum habet. **¶** Unde **¶** sap. 7. **¶** Sine inuidia comunico. **¶** Tertio considerandum est quare homines carnales dicit secundum hominem ambulare cum tam homo ex spiritu et carne componatur. quia nature humane consonum est ut spiritus cognitionem a se sibus carnis accipiat. **¶** Unde et consequenter affectus rationis humane secundum ea que sunt carnis mouetur nisi spiritus hominis per spiritum dei supra hominem eleuetur. **¶** Unde dicitur. **¶** Eccl. 34. **¶** Sicut pruriens cor tuum fantasias patitur nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio. **¶** Est igitur sensus secundum hominem id est secundum naturam humanam sibi a dei spiritu derelictam. sicut et in. ps. dicitur. **¶** Filij hominum vsquequo graui corde ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. **¶** Quarto manifestat probationem inductam dicens. **¶** Cum enim quis id est aliquis vestrum dicit. **¶** Ego quidem sum pauli. quod a paulo baptizatus et doctus. **¶** Alius autem ego apollo genitui casus pro quod dicitur in vobis esse zelus et contentio. **¶** Nonne homines estis scilicet carnales et non spirituales vt prope zelum et contentionem habentes pro rebus humanis. **¶** Qualis enim homo est talibus rebus afficitur et per affectum inheret. secundum illud **¶** Hee. 9. **¶** Facti sunt abhominabiles sicut ea que vile perunt. **¶** Deinde cum dicit **¶** Quid igitur est apollo. in p